שני דייני פרק שלשה עשר כתובות קה.

תשבע בסוף. כשישמעו בו שמת ותבא לגבות כתובתה תשבע שלא עכבה בידה משל בעלה כלום: **ולא תשבע בתחלה.** בשעת גיבוי מזונות: **גמ' אדמון בן גדאי: גוזרין גזירות.** קנסות: **קיטמה נטיעה** גרסינן בב"ק. גני בהמה שנכנסה לרשות הניזק והזיקה קטמה נטיעת אילן כמה שמין אותה: **שפי כסף.** שתי מעות: **כפי דיניו.** של עשרים ושלשה: **כפי כנסיות.** להתפלל: **כפי מדרשות.** למשנה ולתלמוד: **כפי סופרים.** ללמוד תינוקות: **נוטלין שכרן.** ומתפרנסין הימנו לפי שלא היו עסוקין במלאכתן: **כרשיעי עסקינן.** שנוטלין שכר לדון יותר מכדי חייהן: **לא ספקו.** למזונות: **אע"פ שלא רצו.** ליטול: **איסתירא.** קלע: **כסורס שוחדא.** שלא תחייבני אם זכאי אני: **כסורס אגרא.** שכר טורח: **הנוטל שכר לדון.** משנה היא במס' בכורות (דף כט.): **אגר דינא.** לא אומר לכם הדין כי אם בשכר כך וכך: **אגר בטילא.** שהיה בטל ממלאכתו: **דסוף פסי כאמכרי דחמרא.** מריח באוכלות יין אי זה רואי להתקיים והקרוב להתקלקל ימכרוהו מיד ושכר זה היה מגיע לו בכל יום: **כי הא.** דבטילא דמוכח שרי: **הכו לי גברא דדלי.** מיא משקה שדותי: **כחריקאי.** בתקומי. חריקאי אומר אני שהוא לשון (ג) פגוס כמו קרטים חרוקות דשחיטת חולין (נט:) כלו שאני מסתלק ונפגם מקומי: אינו

מסורת הש"ס

א) כ"ק נח:, ב) שקלים פ"ד ה"ב [ע"ש], ג) [יומא י. יומות לג: וש"נ], ד) קדושין נח: בכורות כט., ה) [ג' הערוך בערך הרק בהריקאי], ו) [בהגהה של ספק], ז) [ועי' היטב תוספות ע"ז מה. ד"ה בן עזאי וכו' ומה שגרסם שם בגיליון].

תורה אור השלם

1. השחד לא תקח כי השחד יעור פקחים ויסלף דברי צדיקים: שמות כג ח
2. לא תטה משפט לא תביר פנים ולא תקח שחד כי השחד יעור עיני חכמים ויסלף דברי צדיקים: דברים טז יט

הגהות הב"ח

(א) גמ' והתנן הנוטל שכר: (ב) רש"י ד"ה בחריקאי וכו' לשון פגום. וכן לעיל בדף קא. וכ"ש פי' שם חריקאי כמלי"ת:

מוסף רש"י

תשבע בסוף. כשתתאלמן לו תתגרש ותתבע כתובה תשבע שלא עיכבה בידה משל בעלה כלום, ולא תשבע בתחלה. בפיקוח מזונות (לעיל פח.). קטמה נטיעה. בהמה שקטמה נטיעה (ב"ק נח:). גזורי גזירות. קונסי קנסות, אדמון ותנן בן אבישלום (שם).

עין משפט נר מצוה

א א ב מיי' פ"ד מהל' שקלים הלכה ז סמג עשין מה טור ש"ע ח"מ סימן ט סעיף ג:
ב ג מיי' פכ"ג מהלכות סנהדרין הלכה ג סמג לאוין רכ טוש"ע שם סעיף ג וסימן לד סעיף יח בהגה"ה:
ג ד ה ו מיי' שם הלכה ה טור ש"ע שם סימן ט סעי' ה:

תוספות רי"ד

תשבע בסוף פירוש כשישמעו בו שמת ותבא לגבות כתובתו אז תשבע שלא עכבה בידה משל בעלה כלום ולא תשבע בתחלה עכשיו בעת גיבוי מזונות וכבי כהנים גדולי' אמרו גם עכשיו תשבע שאין בידה משל בעלה כלום ובלא שבועה אין נותנים לה מזונות. קרנא הוה שקיל אסתירא מכל חד וחד ודאין להו דינא והיכי עביד הכי והכתיב ושוחד לא תקח וכ"ת ה"מ היכא דשקיל מחד ומחבריה לא שקיל דלמא אתי לאצלויי דינא קרנא כיון דשקיל מתרוייהו לא אתי לאצלויי דינא וכי לא אתי לאצלויי מי שרי והתניא ושוחד לא תקח מת"ל אם ללמד שלא לזכות את החייב ושלא לחייב את הזכאי הרי כבר נאמר לא תטה משפט אלא אפילו לזכות את הזכאי ולחייב את החייב אמרה תורה לא תקח שוחד הני מילי היכא דשקיל בתורת שוחדא קרנא בתורת אגרא הוה שקיל ובתורת אגרא מי שרי והתנן הנוטל שכרו לדון דיניו בטלין הנ"מ אגר דינא קרנא אגר בטילא הוה שקיל ואגר בטילא מי שרי והתניא מכוער הדיין שנוטל שכר לדון אלא שדינו דין ה"ד אילימא אגר דינא דין בטילא הוה שקיל ואגר בטילא דמוכחא הוה שקיל דהוה תהי באמברא דחמרא ויהבי ליה זוזא כי הא דרב הונא כי הוה אתי דינא לקמיה אמר להו הבו לי גברא דדלי לי בחריקאי ואידון לכו דינא אמר רבי אבהו בא וראה כמה סמויות עיניהן של מקבלי שוחד אדם חש בעיניו נותן ממון לרופא ספק מתרפא ספק אינו מתרפא והן נוטלין שוה פרוטה ומסמין עיניהן שנאמר כי השוחד יעור פקחים תנו רבנן כי השוחד יעור עיני חכמים קל וחומר לטפשין ויסלף דברי צדיקים קל וחומר לרשעים מידי טפשים ורשעים בני דינא נינהו אלא הכי קאמר כי השוחד יעור עיני חכמים אפילו חכם גדול ולוקח שוחד אינו נפטר מן העולם בלא סמיות הלב ויסלף דברי צדיקים אפילו

תשבע בסוף ולא תשבע בתחלה נחלקו עליו בני כהנים גדולים ואמרו תשבע בתחלה ובסוף אמר רבי דוסא בן הרכינס כדבריהם אמר רבן יוחנן בן זכאי יפה אמר חנן לא תשבע אלא בסוף: **גמ'** ורמינהי שלשה דייני גזילות היו בירושלים אדמון בן גדאי וחנן המצרי וחנן בן אבישלום קשיא תלת אתרין קשיא גזירות אגזילות בשלמא תלת אתרין לא קשיא דחשיב ליה קתני דלא חשיב ליה לא קתני אלא גזירות אגזילות קשיא אמר רב נחמן בר יצחק שהיו גוזרין גזירות על גזילות כדתניא [6]קיטמה נטיעה ר' יוסי אומר גוזרי גזירות שבירושלים אומרים נטיעה בת שנתה שתי כסף בת שתי שנים ארבע כסף ורמינהי שלשה דייני גזירות היו בירושלים אדמון וחנן ונחום א"ר פפא מאן תנא נחום ר' נתן היא דתניא רבי נתן אומר אף נחום המדי מגוזרי גזירות שבירושלים היה ולא הודו לו חכמים ותו ליכא והאמר ר' פנחס אמר רבי אושעיא שלש מאות ותשעים וארבעה בתי דינין היו בירושלים כנגדן בתי כנסיות וכנגדן בתי מדרשות וכנגדן בתי סופרים דיינין טובא הוו וכי קאמרינן אגוזרי גזירות קאמרינן [1]אמר רב יהודה אמר רב אסי [a]גוזרי גזירות שבירושלים היו נוטלין שכרן תשעים ותשע מנה מתרומת הלשכה לא רצו מוסיפין להם לא רצו אטו [2]ברשיעי עסקינן אלא [2]לא ספקו אע"פ שלא רצו מוסיפין עליהן קרנא הוה שקיל איסתירא מזכאי ואיסתירא מחייב ודאין להו דינא והיכי עביד הכי והכתי' [1]ושוחד לא תקח וכ"ת ה"מ היכא דלא שקיל מתרוייהו דלמא אתי לאצלויי דינא קרנא כיון דשקיל מתרוייהו לא אתי לאצלויי דינא וכי לא אתי לאצלויי דינא מי שרי והתניא [2]ושוחד לא תקח מה ת"ל אם ללמד שלא לזכות את החייב ושלא לחייב את הזכאי הרי כבר נאמר [2]לא תטה משפט אלא אפי' לזכות את הזכאי ולחייב את החייב אמרה תורה ושוחד לא תקח הני מילי היכא דשקיל בתורת שוחד קרנא בתורת אגרא הוה שקיל ובתורת אגרא מי שרי והתנן [7]הנוטל שכר לדון דיניו בטלין הנ"מ אגר דינא קרנא אגר בטילא הוה שקיל ואגר בטילא מי שרי והתניא מכוער הדיין שנוטל שכר לדון אלא שדינו דין ה"ד אילימא אגר דינא דין [6] והתניא הנוטל שכר לדון דיניו בטילין אלא אגר בטילא וקתני מכוער הדיין בטילא דלא מוכחא קרנא בטילא דמוכחא הוה שקיל דהוה תהי באמברא דחמרא ויהבי ליה זוזא כי הא דרב הונא כי הוה אתי דינא לקמיה [1]אמר להו הבו לי גברא דדלי לי [6]בחריקאי ואידון לכו דינא אמר רבי אבהו בא וראה כמה סמויות עיניהן של מקבלי שוחד אדם חש בעיניו נותן ממון לרופא ספק מתרפא ספק אינו מתרפא והן נוטלין שוה פרוטה ומסמין עיניהן שנאמר [1]כי השוחד יעור פקחים תנו רבנן [2]כי השוחד יעור עיני חכמים קל וחומר לטפשין ויסלף דברי צדיקים קל וחומר לרשעים מידי טפשים ורשעים בני דינא נינהו אלא הכי קאמר כי השוחד יעור עיני חכמים אפילו חכם גדול ולוקח שוחד אינו נפטר מן העולם בלא סמיות הלב ויסלף דברי צדיקים אפילו

קשיא תלתא אתרין קשיא גזילות אגזירות. ול"ת אדרבה אי גזילה וגזירה תרי מילי ניעבו תלתא אתרי לא קשיא דדיינ גזילה הוו תלתא דיינ גזירות לא הוו אלא תרי ואמר רבי חדא דאינו סברא שתהא לדיין ג' שתי שרירות דכמה אנשים משונים היו בירושלים שהיו יכולין לעמוד לכל שרירה ושרירה ועוד אי לאחד מהם הוו שתי שרירות לחנן המצרי היה לו להיות שהיה חשוב יותר מחנן בן אבישלום כמו שפי' ר"ת. מ"ר: **דחשיב** ליה קתני. ואין לפרש דמשיב ליה יותר דהא מוכח בברייתא דחנן המצרי היה חשוב יותר מחנן בן אבישלום מדקתני ליה בישא אלא ה"פ דחשיב ליה כתר הכי דאמרי בהו מתני' חנן אומר שני דברים אדמון אומר שבעה קתני דלא חשיב ליה כגון חנן המצרי שלא דבר כלום לא קתני ולי נראה דחשיב ליה החשוב יותר ואף על גב דקתני חנן המצרי בישא הכי נמי אשכחן [1]מעשה בר' אליעזר ור' יהושע ור' אליעזר בן עזריה ור"ע אע"פ שר"ע היה חשוב מרבי אליעזר בן עזריה שהוא היה ראש לחכמים וכבל דוכתי אמרינן (פסחים כ.) כגון ר"ע וחבריו ובשילהי פ"ק דיבמות (דף טז.) גבי מעשה דרבי דוסא בן הרכינס דאמר להם רבי יהושע אני אלך ואחריו מי רבי אליעזר בן עזריה ואחריו מי ר"ע וכשנכנסו אצלו אמר לר' יהושע יש בן לעזריה חבריו הרי לא היה יודע שר' אליעזר בעולם ולר' עקיבא אמר אתה הוא שאמך הולך מסוף העולם ועד סופו ואת"ה מזכיר ר' אליעזר בריש והיינו טעמא [1]שהיה ממשפחה מיוחסת יותר מר"ע שהיה עשירי לעזרא וגם בשביל נשיאותו הכא נמי דקתני חנן המצרי בריש לא בשביל שהיה חשוב יותר אלא מפני שהוא ממשפחה מיוחסת יותר מחנן בן אבישלום ואומר רבי דמ"מ תקשי לן אמאי לא משני כדמשני ר"ת ולאו פירכא היא דאי תנא להו לפי שדברו במשנתנו הוה ליה למיתני שני דיינ גזירות שהיו בירושלים אבל מדקתני היו בירושלים משמע שנים היו ותו לא ועוד מדתניא בסמוך רבי נתן אומר אף נחום המדי אחד מדייני גזירות שבירושלים היה ועל כרחך אברייתא לא קאי דא"כ לר' נתן אדרבא הוו ואתן מוקמינן דההיא דקתני אלשה אדמון וחנן ונחום המדי לרבי נתן אלא ודאי דחשיב ליה החשובין יותר משום הכי קאמר אף נחום המדי היה אחד מגאחי גזירות והיה חשוב כמותם. מ"ר: **גוזרי** גזירות שבירושלים היו נוטלין שכרן מתרומת הלשכה. הא דלא פריך הכא והיכי עבדי הכי והכתיב ושוחד לא תקח כדפריך עליה דקרנא אומר ר"ת משום דלא [אסור] אלא מבעלי דינים אבל הכא משל גבור ורבי מפרש דהכא לאו בתורת שכר היו נוטלין אלא הכא כל שעה היו יושבין בדין ולא היו עוסקין בשום מלאכה ולא היה להם במה להתפרנס והיה מוטל על הגבור לפרנסן אבל קרנא אקרא בעלמא היה יושב ולא היה לו ליטול שכר ומהאי טעמא נמי אתי שפיר הא דקאמר לקמן (דף קו.) מלמדי הלכות שחיטה והלכות קמיצה היו נוטלין שכרן מתרומת הלשכה אף על פי ששכר תלמוד תורה אסור כדאיתא בפרק אין בין המודר (נדרים דף ט.) מ"ר:

אפילו

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com